

ΘΕΑΤΡΟ-ΚΡΙΤΙΚΗ

Πριν από το καλοκαίρι

ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ αυτής της Κυριακής δεν προλογίζεται με ονόματα συντελεστών και διανομές ρόλων μια και δεν αφιερώνεται σε κάποια συγκεκριμένη θεατρική παράσταση. Ο τίτλος θα μπορούσε να είναι “Στο τέλος της σεζόν”, αλλά λόγω σταθερής προσωπικής οπτικής γωνίας το “τέλος” αντικαθίσταται με το “πριν”, το οποίο προτιμώ ακόμα και από το “στην αρχή”. Η χρονική ανάπαυλα εν αναμονή των θερινών παραγωγών θα δώσει την ευκαιρία μιας περισυλλογής, μιας εν δόμω ενδοσκόπησης.

Αλήθεια, σε τι διαφέρει μια θεατρική κριτική από μια έκφραση μιας προσωπικής άποψης; Τι ακριβώς σημαίνει επαγγελματισμός στον τομέα της θεατρικής κριτικής; Ποια τεκμηρίωση της άποψής του οφείλει να παρουσιάζει κάποιος που ισχυρίζεται ότι έχει κάποια ιδιαίτερη σχέση με τα θεατρικά δρώμενα, πώς διαφοροποιείται από το συνθεατή του της διπλανής καρέκλας;

“Επαγγελματισμός”, “μετρήσιμα κριτήρια”, “αντικειμενικότητα”... Πω, πω, προχωράμε όλο και πιο πολύ προς τις θετικές επιστήμες; Μήπως το μόνο που μπορεί να επιδώκει ο κριτικός είναι το δικαίωμα της υποκειμενικότητας; Μήπως το γεγονός ότι μια παράσταση μπορεί να εισπράξει εκτιμήσεις διαμετρικά αντίθετες από κριτικούς, αναιρεί εντελώς την ιδέα των μετρήσιμων κριτηρίων και αναδεικνύει την ιδέα του πλουραλισμού των απόψεων; Και με τον κίνδυνο να σας ζαλίσω με τα “μήπως”, μήπως τη διάνυσσα με τη διαδρομή από το συμβολισμό μέχρι το μεταμοντερνισμό στο θέατρο ειδικώς και στην τέχνη γενικώς για να σεβόμαστε όχι μόνο το δικαίωμα του δημιουργού, αλλά και του ερμηνευτή του έργου του στην ατομικότητα της τοποθέτησης, στη σχετικότητα της αλήθειας;

Αλλά τότε ο σεβασμός των “ατομικών” δικαιωμάτων του κριτικού πρέπει να τον οδηγεί σε παραίτηση από κάθε φιλοδοξία της διαμόρφωσης και της καθοδήγησης της κοινής γνώμης. Ούτε καν τον εκφραστή της γνώμης δε μπορεί να παριστάνει, επειδή η ταύτιση με τη γνώμη των πολλών είναι αυτοπεριορισμός, περιορισμός της ελευθερίας της άποψής του. Δηλαδή, μέσα στο πλήθος των θεατών με τα ορθάνοιχτα μάτια υπάρχει και κάποιος που ανοίγει το στόμα του και αυτή είναι η μόνη ειδοποίησις διαφοράς μεταξύ αυτού και του πλήθους;

Όπως και να είναι η ιδιότητα του “ομιλούντα θεατή” μετατρέπεται σε διμερείς σχέσεις δημιουργών-κοινού σε τριμερείς: δημιουργών-κοινού-κριτικού. Τι βαρύτητα όμως μπορεί να έχει η άποψη του κριτικού στα μάτια των δημιουργών του έργου των οποίων απο-

πειράται να κρίνει; Πρώτον, ας σημειώσουμε ότι η λέξη “βαρύτητα” είναι ξένη προς την εφήμερη φύση της θεατρικής τέχνης. Δεύτερον, ακόμα κι αν ο κριτικός σπκώνει σαν λευκή σημαία τη δηλωμένη υποκειμενικότητα της άποψής του, διατηρεί το “όπλο” της δημόσιας ελεύθερης έκφρασής της. Έχει το προνόμιο -που του δόθηκε από το έντυπο όπου φιλοξενείται και από κάποιο (όποιο) κοινό που τον διαβάζει- να ξεδιπλώνει τη σκέψη του σε τρία δομικά της μέρη. Αυτά είναι: (α) η κατανόηση του “αντικειμένου”, του θεατρικού κειμένου που αποτελεί την ύλη της σκηνικής δημιουργίας και των προοπτικών και δυνατοτήτων που κρύβει μέσα του, (β) η ερμηνεία της μορφής του θεάματος, η αποκρυπτογράφηση των μηνυμάτων, βαθιά και απολαυστική επαφή με την “ξένη” δημιουργία (να επισημάνω σε μια παρένθεση μεταξύ του θεατή και του κριτικού, στον πρώτο αρέσουν μόνο οι καλές παρα-

στάσεις, στο δεύτερο – όλες, επειδή οι κακές είναι εξίσου αποκαλυπτικές σ’ ό,τι αφορά την πολύπτυχη φύση του θεάτρου), (γ) η κρίση, η αξιολόγηση, η εκτίμηση, το πιο αυθαίρετο από τα δικαιώματα του κριτικού. Αν, λοιπόν, ο κριτικός διαθέτει έστω και κάποιο τρόπο πειθούς, αυτός είναι η εσωτερική λογική, η διαφανής συνειρμική ροή, η νοηματική ενότητα μεταξύ των τριών δομικών μερών, η καθαρότητα του αισθητικού κριτηρίου που χρησιμοποιείται ως μέτρο, ως εργαλείο αξιολόγησης του έργου, η ποσότητα και η ποιότητα των προηγούμενων θεατρικών εμπειριών που συμβάλλουν στη δημιουργία του ερμηνευτικού κώδικα. Αυτά πριν από το καλοκαίρι, το οποίο αναμένεται θεατρικό. Ευτυχώς.

ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ